

ΕΝΟΤΗΤΑ 4:
ΔΙΑΤΡΟΦΗ
ΜΕΡΟΣ Β'

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Οι βαθμοί του επιθέτου είναι τρεις: Ο **θετικός**, ο **συγκριτικός** και ο **υπερθετικός**.

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
Αγαθός	<u>αγαθότερος</u> (μονολεκτικά) ή πιο αγαθός (περιφραστικά)	<u>αγαθότατος</u> ή <u>ο αγαθότερος</u> ή <u>πολύ αγαθός</u> ή <u>ο πιο αγαθός</u>
Φαρδύς	<u>φαρδύτερος</u> ή πιο φαρδύς	<u>φαρδύτατος</u> ή <u>ο φαρδύτερος</u> ή <u>πολύ φαρδύς</u> ή <u>ο πιο φαρδύς</u>
Επιμελής	<u>επιμελέστερος</u> ή πιο επιμελής	<u>πολύ επιμελής</u> ή <u>ο πιο επιμελής</u>

απλός	απλούστερος	απλούστατος
γέρος	γεροντότερος	-
κακός	χειρότερος	χείριστος / κάκιστος
καλός	καλύτερος	άριστος
λίγος	λιγότερος	ελάχιστος
μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
μικρός	μικρότερος	ελάχιστος
πολύς	περισσότερος	πλείστος

Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός λέγονται αλλιώς **παραθετικά**.

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

Μερικά παραθετικά επιθέτων είναι ελλειπτικά, δηλ. δεν έχουν θετικό ή δεν έχουν ακόμα έναν από τους δύο άλλους βαθμούς.

Π.χ *ανώτερος, ανώτατος* }
κατώτερος, κατώτατη } Δεν έχουν θετικό βαθμό

→ ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

Μερικά επίθετα σχηματίζουν παραθετικά με δικό τους ξεχωριστό τρόπο. Αυτά λέγονται **ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**. Ορισμένα απ' αυτά είναι τ' ακόλουθα:

Δε σχηματίζουν παραθετικά

Επίθετα σε:

- ής, -ιά, -ί π.χ. σταχτής, σταχτιά, σταχτί
- ης, -α, -ικο π.χ. γκρινιάρης, γκρινιάρα, γκρινιάρικο
- ής, ή -ά -ού, -άδικο, ή -ούδικο, ή -ήδικο, π.χ. πλακατζής, πλακατζού, πλακατζήδικο,
- φωνακλάς, φωνακλού, φωνακλάδικο
- ούρης, -ούρα, -ούρικο, π.χ. λιγούρης, λιγούρα, λιγούρικο

Που δηλώνουν:

- ύλη, π.χ. ασημένιος, μάλλινος, τενεκεδένιος, κ.ά.
- καταγωγή, π.χ. ελληνικός, γαλλικός, κ.ά.
- συγγένεια, π.χ. πατρικός, μητρικός, κ.ά.
- τόπο, π.χ. θαλασσινός, ουράνιος, κ.ά.
- χρόνο, π.χ. χθεσινός, κυριακάτικος, κ.ά.
- κατάσταση που δεν αλλάζει, π.χ. μισός, αθάνατος, κ.ά.

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
	Μονολεκτικά Περιφραστικά	Μονολεκτικά Περιφραστικά
ωραία	ωραιότερα πιο ωραία	ωραιότατα πολύ ωραία
ψηλά	ψηλότερα πιο ψηλά	ψηλότατα πολύ ψηλά
βαθιά	βαθύτερα πιο βαθιά	βαθύτατα πολύ βαθιά
Επιμελώς	επιμελέστερα πιο επιμελώς	επιμελέστατα πολύ επιμελώς

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Κάποια επιρρήματα σχηματίζουν παραθετικά με δικό τους ξεχωριστό τρόπο.

Αυτά λέγονται ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ. Ορισμένα απ' αυτά είναι τ' ακόλουθα:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
Καλά	καλύτερα	Άριστα
κακά / κακώς	χειρότερα	χείριστα / κάκιστα
Πολύ	περισσότερο	πάρα πολύ / πλείστα
Λίγο	λιγότερο	Ελάχιστα

Οι καταλήξεις των παραθετικών - ότερος, - ότατος και στα τρία γένη, καθώς και τα επιρρήματα - ότερα, - ότατα γράφονται με όμικρον.

π.χ πλούσιος - πλουσιότερος- πλουσιότατος
πλούσια - πλουσιότερα - πλουσιότατα

Τα παραθετικά που προέρχονται από τα τοπικά επιρρήματα « άνω » και « κάτω », γ ργράφονται με ωμέγα.

π.χ άνω - ανώτερος- ανώτατος
άνω - ανώτερα- ανώτατα

1. Οι καταλήξεις των παραθετικών - ύτερος, - ύτατος και στα τρία γένη
2. γράφονται με «ύψιλον». ΕΞΑΙΡΕΙΤΑΙ ΤΟ « νωρίτερα » .

π.χ βαθύς - βαθύτερος - βαθύτατος
βαθιά - βαθύτερα - βαθύτατα

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

---

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τα επίθετα **βαρύς, ελαφρύς, ψηλός, γρήγορος** στον κατάλληλο βαθμό.

❖ Ο ελέφαντας είναι _____ και _____ από τον ρινόκερο.

❖ Η καμηλοπάρδαλη είναι _____ αλλά είναι _____ από τον ελέφαντα.

❖ Ο γατόπαρδος (τσιτάχ) είναι το _____ ζώο της ξηράς.

❖ Η καμηλοπάρδαλη είναι το _____ ζώο στον κόσμο.

2. Συμπλήρωσε τα κενά των φράσεων με μονολεκτικά παραθετικά:

α) Ο Γιώργος είναι _____ μαθητής από τον Τάκη (πιο καλός)

β) Ο Δημήτρης είναι _____ μαθητής (ο πιο ταχύς)

γ) Θέλω _____ ποσότητα απ' αυτό το φάρμακο (την πιο μικρή)

δ) Είμαι _____ (πολύ βαθιά)

ε) Στα _____ πατώματα δεν έγιναν ζημιές (που ήταν πολύ κάτω)

3.Γράψε τα περιφραστικά παραθετικά με μονολεκτικά:

α) Το αυτοκίνητο μου είναι πιο μικρό απ' το δικό σου

_____

β) Το διαμέρισμα τους είναι πιο μεγάλο.

_____

γ) Η ατμόσφαιρα είναι πιο καθαρή από χθες.

_____

4.Να γράψετε τα παραθετικά των επιθέτων μονολεκτικά:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
Χαμηλός	_____	_____
Μεγάλος	_____	_____
πλούσιος	_____	_____
σκοτεινός	_____	_____
άνετος	_____	_____

5.Γράψε τον υπερθετικό των παρακάτω φράσεων περιφραστικά:

➤ Το σπίτι είναι καθαρό -

_____

➤ Το ποτάμι είναι βαθύ -

_____

➤ Το χωράφι είναι άγονο -

_____

➤ Το φαγητό είναι νόστιμο -

➤ Η θάλασσα είναι ήρεμη -

---

6. Συμπλήρωσε όπως το παράδειγμα.

α) πολύ βαθύ πέλαγος - βαθύτατο πέλαγος

β) πολύ ψηλό κυπαρίσσι -

γ) πού γλυκός ήχος -

δ) πολύ σεμνός άνθρωπος -

---

7. Να σχηματίσεις τα παραθετικά των παρακάτω επιρρημάτων μονολεκτικά και περιφραστικά :

ΘΕΤΙΚΟΣ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ

ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

α) εύκολα

β) επαρκώς

γ) βαριά

δ) καθαρά

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι **υποθετικές προτάσεις** είναι οι εξαρτημένες προτάσεις που φανερώνουν την προϋπόθεση (τον όρο) που πρέπει να ισχύει για να γίνει αυτό που δηλώνει η κύρια πρόταση.

Π.χ. **Αν αύριο κάνει ζέστη**, θα πάμε για μπάνιο.

Προϋπόθεση για να πάμε για μπάνιο.

Το **αν**, εκτός από υποθετικές προτάσεις, μπορεί να εισάγει και πλάγιες ερωτηματικές.

Π.χ. **Δε ξέρω αν θα πάω στο χορό του σχολείου.**

Οι **υποθετικές προτάσεις** εισάγονται με τους συνδέσμους **αν, εάν, άμα, σαν** ή με τις φράσεις **έτσι και, στην περίπτωση που**.

Η δευτερεύουσα - εξαρτημένη υποθετική πρόταση ονομάζεται υπόθεση, ενώ η κύρια πρόταση ονομάζεται απόδοση. Οι δυο προτάσεις αυτές μαζί, ονομάζονται **υποθετικός λόγος**.

Μερικές φορές οι υποθέσεις ή οι αποδόσεις μπορεί να είναι περισσότερες από μία.

Π.χ. **Αν τρως όλο σου το φαγητό, αν είσαι φρόνιμος και αν συγυρίσεις το δωμάτιό σου, θα σου πάρω παγωτό.**

Ανάλογα με την έγκλιση και το χρόνο στον οποίο βρίσκονται τα ρήματα του υποθετικού λόγου, μπορεί να εκφράζεται:

- Το πραγματικό [Y=οριστική, A=οποιαδήποτε έγκλιση]

Αν διαβάζεις, θα γράφεις καλά στα διαγωνίσματα.

- Το αντίθετο του πραγματικού

[Y=παρατατικός ή υπερσυντέλικος, A=θα+ παρατατικός ή υπερσυντέλικος]

Αν δε με είχες ειδοποιήσει, δε θα είχα προλάβει.

- Μια απλή σκέψη [Y=παρατατικός, A=θα+παρατατικός ή μέλλοντας]

Αν συνειδητοποιούσε το λάθος του, θα ζητούσε συγγνώμη.

- Κάτι που υπάρχει πιθανότητα να συμβεί.

[Y=υποτακτική αορίστου, A=μέλλοντας ή προστακτική]

Αν του διαβάσω ένα παραμύθι, θα κοιμηθεί.

- Κάτι που επαναλαμβάνεται στο παρόν ή στο μέλλον.

[Y=υποτακτική αορίστου, A=ενεστώτας]

Αν αρχίσω κάτι, το τελειώνω.

- Κάτι που επαναλαμβανόταν στο παρελθόν. [Y=παρατατικός, A=παρατατικός]

Αν περνούσε η ώρα, χάναμε το λεωφορείο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

---

1. Ένωσε τα ζευγάρια των προτάσεων, ώστε να αποτελέσουν υποθετικό λόγο.

1. Τρως φρούτα και λαχανικά. Είσαι υγιής.

.....
2. Δεν προλαβαίνω το λεωφορείο. Θα έρθω με ταξί.

.....
3. Η αδερφή μου αργεί να γυρίσει από το φροντιστήριο. Η μητέρα μου ανησυχεί.

.....
4. Βρέχει. Θα πάρω ομπρέλα.

2. Στον παρακάτω υποθετικό λόγο να γίνουν οι απαραίτητες μετατροπές, ώστε να δηλώνει αυτό που γράφεται στην παρένθεση:

Αν δεν έρθω στο γυμναστήριο, θα παίξω μπάσκετ.

Αν δεν ερχόμουν .....
.....[αντίθετο του πραγματικού]

Αν δεν έρθω .....
.....[κάτι που υπάρχει πιθανότητα να συμβεί]

Αν δεν έρθω .....
.....[Κάτι που επαναλαμβάνεται στο παρόν ή στο μέλλον]

Αν δεν ερχόμουν .....
..... [Κάτι που επαναλαμβανόταν στο παρελθόν]

ΤΑ ΑΡΘΡΑ(ΟΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΑ)

Άρθρο λέμε τη μονοσύλλαβη λέξη που μπαίνει μπροστά από το όνομα για να μας δείξει τι γένος είναι.

Τα άρθρα είναι δύο ειδών: 1) ΟΡΙΣΤΙΚΟ: ο, η, το και 2)ΑΟΡΙΣΤΟ: ένας, μία, ένα

Οριστικό άρθρο: Το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για γνωστά και ορισμένα πρόσωπα, ζώα, ή πράγματα. Π. χ. Ο κήπος του θέλει πότισμα(αναφερόμαστε σε έναν συγκεκριμένο κήπο και όχι κάποιον τυχαίο)
Μερικές φορές όταν το άρθρο εννοείται μπορεί να παραληφθεί. Π. χ. βγήκε με φίλους(εννοείται τους φίλους του)

Αόριστο άρθρο: Το χρησιμοποιούμε όταν αναφερόμαστε σε άγνωστα και αόριστα πρόσωπα, ζώα και πράγματα. π. χ. Ένας σκύλος γαβγίζει στο δρόμο(μιλάμε για κάποιον σκύλο που δε γνωρίζουμε).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

Βάλε στο παρακάτω κείμενο τα οριστικά και αόριστα άρθρα που ταιριάζουν:

.....πατέρας ..... Παναγιώτη που ζούσε στο χωριό του με ....κυνήγι και
.....ψάρεμα πήγε να ψαρέψει στην όχθη..... ποταμού. Έβαλε
.....δόλωμα στο αγκίστρι, πέταξε ..... πετονιά στο νερό, άναψε
..... πίπα του και μισοκοιμήθηκε περιμένοντας ..... ψάρι να
τσιμπήσει.

..... ήλιος ήταν ζεστός, ...αεράκι δροσερό και ..... ποτάμι
μουρμούριζε ..... αργό νανούρισμα.